

Uddybende kommentarer til

Plejeplan for Utterslev Mose vedr. brugen af afbrænding og græsning som naturpleje

Rørskov (rørsump)

Der står ikke noget under denne overskrift. Er det fordi disse områder er irrelevante for den del af plejeplanen?

Overdrev

Det store problem med bakkerne omkring Utterslev Mose er netop, at de er meget næringsrige, mens egentlige overdrev som nævnt er næringsfattige. F.eks. har målinger af fosfatindholdet på Brønshøjholm foretaget i forbindelse med projektet "assisteret frøspredning" vist meget høje fosfat-værdier. Bakkerne har været dyrket gennem flere hundrede år (tusinder?). Flyfotos af Brønshøjholm fra omkring 1930 viser et almindeligt dansk agerland med marker og markvej. Det er typisk for området, at landsbyerne har ligget så tæt, at der ikke har været egentlige overdrevområder mellem dem. Årsagerne er nok, at den lerede moræne fra naturens hånd er god til dyrkning, og at København har været et godt afsætningsmarked.

En undtagelse fra dette generelle billede er Langholmen i Midtmosen. Den er dannet af smeltevand med tydelig lagdeling af sand/silt. Den tørre hurtigt ud og har nok også været for lille til at være attraktiv til dyrkning. At der er lagdeling og stort kalkindhold helt op til overfladen viser, at den aldrig har været pløjet (der er dog spor efter mennesker fra yngre stenalder). Men næringsfattig er den ikke. Det sås med al tydelighed på den kraftige vækst af store græsser i et fugtigt år som 2024, hvor der ikke var tørkeperioder. Har ikke set målinger på det atmosfæriske nedfald af nitrogen-forbindelser, men min umiddelbare fornemmelse er, at det må være ret stort for år efter år at kunne understøtte så kraftig en græsvækst på trods af at det til stadighed fjernes. Vurderet ud fra plantevæksten ser det dog ud til, at dele af Langholmen langsomt bliver mere og mere næringsfattige, så der fjernes nok lidt mere tilgængeligt nitrogen pr. år end der tilføres.

Utterslev Mose Naturplejelaug fjerner som nævnt invasive arter. Det drejer sig især om Sildig Gyldenris, Pastinak, Armensk Brombær og Krybende Kornel. Men ikke Vild Kørvel og Stor nælde. Den sidste er jo hjemsted for sommerfuglelarver og den relativt sjældne snylteplante Nælde-Silke. Af ikke invasive arter fjernes en del Tagrør i de fugtige dele neden for bakken, så småsøer ikke gror helt til, men giver plads til salamandere m.v. Skarntyde og til dels Lodden Dueurt samt opvækst af buske og træer begrænses. Men vigtigst for naturplejen er, at hele området slås med le 2-3 gange om året – skånsom, så der tages hensyn til blomstrende og frøsættende planter. Det meste bortskaffes af kommunen (til kompost), mens resten lægges i bunker på området til overvintringspladser for padder, snog, pindsvin m.v. Endelig beskæres pilekrattet, så det ikke dækker for store områder.

Knold-Rottehale har vi ikke kunnet konstatere trods intensiv eftersøgning. Men den er vanskelig, da den har mange ligheder med hungereksemplarer af Eng-Rottehale (håret skedehinde hos Knold-Rottehale er nok den bedste karakter til adskillelse af de to underarter). Til gengæld bør Almindelig Hjertegræs, Dunet Havre og Eng-Havre nævnes.

Enge

Hør bør Kirkemose-engen vel nævnes. Den sydlige halvdel plejes på samme måde som Langholmen af Utterslev Mose Naturplejelaug med høslæt + bortskaffelse og fjernelse af invasive arter og opvækst af

vedplanter. Det har givet en eng med plads til mere lavtvoksende planter i stedet for den højstaude-eng, det ellers ville udvikle sig til. Kirkemose-engen har formodentlig heller ikke været under plov, da den er for fugtig i store dele af året. Har altid tilhørt gården Brønshøjholm og har nok været brugt til afgræsning (et par får/geder og nogle kalve?). Den nordlige halvdel af engen plejes af kommunen ved årlige høslæt og flere år med rørslåning. Da vandkvaliteten i Kirkemosen for tiden er langt bedre end vandkvaliteten i selve Utterslev Mose er der gode muligheder for insekter med larve/nymfestadie i vand, hvorfor der ses mange forskellige insekter på engen. Derudover er snog og lille vandsalamander observeret på Kirkemose-engen.

Afbrænding som naturplejemetode i Utterslev Mose

Vi har i Utterslev Mose Naturplejelaug drøftet dette initiativ. Der er stor opbakning til dette. Flere kunne tænke sig at være med – og stiller gerne deres arbejdskraft til rådighed, hvis der brug for flere hænder. Det vil være effektivt overfor opvækst af vedplanter og givetvis give bedre spiringsmuligheder for frø.

At få fjernet førne vil helt sikkert give flere muligheder for frøspiring og for insekter og dermed større biodiversitet. Men det må pointeres, at afbrænding alene *ikke* fjerner næringsstoffer. Førne er at betragte som halm, der jo ikke kan bruges som foder til husdyr, da det netop er så fattigt på næringsstoffer (N, P, K mv.). De énårige har lagt næringsstofferne i frøene, de to- og flerårige i jordstængler, rødder og knolde. Samtidig vil de næringsstoffer, der er i førne, blive tilbage i asken (jf. svedjebrug). Ved afbrænding frigøres næringsstofferne fra det organiske materiale og bliver let tilgængelige.

Det er så et spørgsmål, om store, flerårige græsarter (f.eks. Tagrør, Bjerg-Rørhvene, Draphavre) bliver påvirket af afbrænding, da de underjordiske dele sikkert vil være upåvirket. Det samme gælder bl.a. Ager-Tidse, som har et stort underjordisk netværk af jordstængler og rødder. Endelig har vi rosetplanter, der står mere eller mindre grønne det meste af vinteren (f.eks. Hulkravet Kodriver, Knoldet Mjødurt og Dunet Vejbred). Hvordan afbrænding virker på disse arter, har vi ingen idé om.

Græsning som naturpleje

Det vil være en rigtig god idé med græsning på mange arealer. Græsning vil holde opvækst af vedplanter, store græsser og store stauder i ave. Et flytbart hegn, så dyrene kan flyttes alt efter tørkeperioder, våde perioder og foderpotentiale, lyder som en spændende idé. Afgræsning, trampen rundt og aflevering af gødningsklatter vil helt sikkert øge biodiversiteten på områderne.

Men igen – det vil ikke fjerne næringsstoffer, medmindre der er tale om ungdyr i vækst eller voksne dyr, der malkes. Voksne pattedyr vokser ikke, hvorfor de mængder N, P og K m.v. der indtages i form af føde, er de samme som de mængder, der afleveres igen som urin og afføring. Gennem fordøjelsesprocessen bliver de gjort lettere tilgængelige for planterne, og de bliver flyttet rundt, til dels fjernet fra nogle områder og koncentreret i andre. Det giver en større variation og dermed flere muligheder for mange andre levende organismer.

Endelig kan der være problemer med løse hunde m.m. Her må erfaringerne fra den tværkommunale fold mellem Gladsaxe og Københavns kommuner kunne bruges.

Knud Johnsen, Utterslev Mose Naturplejelaug, 12/1-25